

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Обліково-економічний факультет
(повна назва факультету)

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(повна назва кафедри)

Допустити до захисту
Завідувач кафедри_

(підпис)

д.е.н., проф. Лоханова Н.О.

(прізвище та ініціали)

“ ”

20 року

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності Облік та аудит
за темою:

«Особливості обліку та контролю інвестиційної нерухомості на прикладі ТОВ
«МИРА-М»

Виконавець:

студентки ЦЗФН 41 групи

Тарути Діани Юріївни

(прізвище та ініціали)

/підпис/

Науковий керівник

(науковий ступінь, вчене звання)

Самострол Світлана Вячеславівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА - 2018

ЗМІСТ

	ВСТУП.....	3
	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ	
РОЗДІЛ 1	ОБ'ЄКТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ НЕРУХОМОСТІ.....	
1.1.	Економічна сутність, визнання та оцінка інвестиційної нерухомості, як об'єкта обліку.....	6
1.2.	Особливості бухгалтерського обліку об'єктів інвестиційної нерухомості.....	12
1.3.	Податкові аспекти обліку інвестиційної нерухомості.....	18
РОЗДІЛ 2	ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ НЕРУХОМОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «Міра-М».....	
2.1.	Організаційна характеристика підприємства та його облікової політики.....	24
2.2.	Особливості обліку операцій з інвестиційною нерухомістю підприємства та напрями його удосконалення.....	28
2.3.	Облік витрат на ремонти і поліпшення.....	36
РОЗДІЛ 3	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ТА ДІЮЧА ПРАКТИКА КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ З ІНВЕСТИЦІЙНОЮ НЕРУХОМІСТЮ.....	
3.1.	Особливості контролю операцій з інвестиційною нерухомістю.....	41
3.2.	Оцінка системи внутрішнього контролю підприємства та напрями її удосконалення.....	49
3.3.	Аналіз фінансових результатів, рентабельності та фінансового стану ТОВ «МИРА-М»	57
	ВИСНОВКИ.....	69
	СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	73
	ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми.

В умовах ринкової економіки значну частину інвестицій здійснюють в нерухомість, яка включає земельні ділянки, споруди та передавальні пристрої. Відповідно до облікових підходів прийнято вкладення в нерухомі об'єкти розглядати, як два види об'єктів нерухомості: інвестиційні та операційні. Слід зазначити, що визначення підприємством майна, як інвестиційної нерухомості здійснюється на основі професійної думки, тобто підприємство повинно розробити, та вірно застосовувати критерії щодо розмежування об'єктів за певними ознаками.

Виокремлення нового виду активу - інвестиційної нерухомості - зумовлює необхідність детального дослідження відображення в обліковій системі всіх можливих операцій, пов'язаних із такими об'єктами та необхідність організації ефективної системи їх внутрішнього контролю і аналізу.

Вивчення проблемних питань обліку інвестиційної нерухомості проводили такі вчені-економісти, як С.Ф. Голов, Л. Ловинська, В. Верхогляд, В. Коваль, Н. Горицька, О. Миронова, В. Веренич, О. Шаповалова, Тютюнникова, В. Радостовец, Л. Хорина. Здебільшого розгляд вітчизняними вченими обліку інвестиційної нерухомості здійснюється в контексті загальних підходів щодо обліку основних засобів підприємства. Однак, багато питань залишаються недостатньо розкритими. Актуальними залишаються питання розробки єдиних організаційних принципів побудови обліку інвестиційної нерухомості та його адаптації до вимог МСФЗ, врахування міжнародного досвіду щодо облікових аспектів відображення цього виду операцій, а також питання оцінки інвестиційної нерухомості. Практична та теоретична значимість обраної теми дослідження визначила її вибір та обумовила формування мети і завдань випускної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної роботи є дослідження теоретичних засад та діючої практики обліку та контролю операцій з інвестиційною нерухомістю, розробка рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення їх організації з метою покращення інформаційної бази системи управління ефективністю використання інвестиційної нерухомості.

Така цільова спрямованість зумовила постановку і розв’язання наступних завдань щодо розкриття:

- поняття інвестиційної нерухомості, як економічної та обліково-аналітичної категорії;
- підходи щодо визнання, класифікації та оцінки даного виду об’єктів обліку;
- теоретико-методичних підходів щодо організації та ведення обліку об’єктів інвестиційної нерухомості;
- особливості застосування методів обліку амортизації;
- порівняння вимог ПСБО, МСФО та податкового законодавства щодо обліку даного виду операцій;
- теоретико-методичні підходи контролю, зокрема внутрішнього контролю;
- аналітичних розрахунків щодо визначення стану та ефективності використання інвестиційної нерухомості підприємством;
- оцінку діючих систем обліку та внутрішнього контролю базового підприємства з метою розробки пропозицій щодо можливостей їх удосконалення.

Предмет та об’єкт дослідження. Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних і практичних питань обліку та контролю операцій з інвестиційною нерухомістю на прикладі базового підприємства.

Об’єктом дослідження є господарські операції щодо ефективності використання об’єктів нерухомості на ТОВ «Міра-М». Облік підприємства автоматизований на базі використання спеціалізованої бухгалтерської програми «Бухгалтерія 1С: версія 8.3». Ведення обліку здійснює бухгалтер. Кількість штатних працівників незначна і складає 4 особи.

Методи дослідження. Під час написання випускної роботи застосовано системний підхід із використанням загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів пізнання. На базі застосування діалектичного та історичного методів здійснено дослідження системи обліку, внутрішнього контролю і аналізу інвестиційної нерухомості. При дослідженні нормативно-правового регулювання операцій з інвестиційною нерухомістю використовувалися методи теоретичного

узагальнення, групування, конкретизації. Для вивчення теоретичних положень з організації бухгалтерського обліку та контролю інвестиційної нерухомості використано такі методи наукового пізнання, як індукції та дедукції, аналогії, абстрагування та порівняння. При аналізі діяльності підприємства використовуватимуться специфічні способи та прийоми фінансового і економічного аналізу.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження у випускній роботі є наукові праці, опубліковані вітчизняними та іноземними науковцями з проблем удосконалення методики оцінки, обліку, контролю й аналізу об'єктів інвестиційної нерухомості, міжнародні та національні нормативно-правові акти з питань організації і ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності; матеріали періодичних видань з обліку та аудиту; первинні документи, облікові реєстри та звітність підприємства ТОВ «Міра-М»; довідкові та інформаційні видання, інтернет-ресурси.

ВИСНОВКИ

З метою розкриття теми роботи нами досліджено національні та міжнародні стандарти обліку, ПКУ, інші нормативні акти, що складають основу регулювання операцій з основними засобами і в тому числі з інвестиційною нерухомістю, професійні, наукові і учбові видання.

Під інвестиційною нерухомістю слід розуміти власні або орендовані на умовах фінансової оренди, або отримані в господарське відання земельні ділянки, будівлі, споруди, утримувані з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності.

Операційна нерухомість – власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, утримувані з метою використання для виробництва, або постачання товарів чи надання послуг, або ж в адміністративних цілях.

З метою забезпечення ефективного управління інвестиційною нерухомістю доцільно використовувати комплексну класифікацію її об'єктів у системі обліку та аналізу, що відображатиме закономірності визнання, оцінки, руху та їх утримання.

Виявлено об'єктивні та суб'єктивні причини, які зумовлюють проблеми обліку інвестиційної нерухомості, а саме: помилкове відображення об'єктів як звичайних основних засобів, складність їх оцінки за справедливою вартістю, складність практичної реалізації передбачених стандартами способів визначення справедливої вартості інвестиційної нерухомості.. Визначення майна як інвестиційної нерухомості здійснюється на основі професійної думки. За наявності ознак, за яких об'єкт основних засобів може бути віднесеним і до операційної нерухомості, і до інвестиційної нерухомості, підприємство розробляє критерії щодо їх розмежування.

Проведене нами дослідження дає підстави стверджувати, що необхідно чітко поділяти об'єкти нерухомості на види, в залежності від мети її використання. У зв'язку з цим у наказі «Про облікову політику підприємства» необхідно чітко прописати критерії такого поділу. Окрім цього, для забезпечення більш повної та

правдивої облікової інформації необхідно скурпульозно підходити до питання розробки робочого Плану рахунків, що суттєво впливатиме на поточне ведення обліку.

Об'єктом дослідження є господарські операції щодо ефективності використання об'єктів нерухомості на ТОВ «Мира-М».

Відповідно до даних статистичної звітності основним видом економічної діяльності підприємства є надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Підприємство відноситься до малих, знаходиться на загальній системі оподаткування. Чисельність робітників незначна та складає 4 особи. До штата працівників включено директора, енергетика, менеджера та бухгалтера.

Облік підприємства автоматизовано на базі спеціалізованої бухгалтерської програми «1С: Бухгалтерія», версія 8.3» та «М.е.Дос». Для обліку об'єктів інвестиційної нерухомості застосовуються типові форми первинної облікової документації, які затверджені для обліку основних засобів. Передача об'єкта основного засобу в оренду оформляється Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів типової форми № ОЗ-1. У передавальному акті відображається балансова оцінка майна за даними орендодавця

Вважаємо доцільним для покращення ведення обліку інвестиційної нерухомості рекомендувати підприємству наступне:

- облік наявності та руху об'єктів інвестнерухомості здійснювати на субрахунку 100 «Інвестиційна нерухомість» загального рахунку обліку 10 «Основні засоби», призначеного для обліку основних засобів.

- усі інші активи, які використовуються разом з інвестиційною нерухомістю (меблі, інвентар, офісна техніка тощо), оцінювати за первісною (переоціненою) вартістю і відображати в обліку відповідно до вимог ПСБО 7 «Основні засоби».

- при передачі в оренду будівлі (приміщення) собівартість орендної послуги варто визначати з розрахунку на 1 кв. м площі шляхом ділення витрат з утримання об'єкта оренди на його загальну площу.

- конкретизувати елементи облікової політики, розкриття яких дозволить найбільш повно описати методику накопичення облікової інформації про метод обліку інвестиційної нерухомості за первісною вартістю, зменшеною на суму нарахованої амортизації, орендні операції, спосіб оцінки результатів проведених ремонтів, модернізації, добудування й інших видів поліпшень об'єктів інвестнерухомості;

- інформацію про суми нарахованого зносу інвестнерухомості узагальнюють на субрахунку 135 «Знос інвестиційної нерухомості».

- при виборі методів оцінки справедливої вартості об'єктів слід враховувати принцип обачності бухгалтерського обліку враховуючи, що обрані методи оцінки, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань і витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

В цілях удосконалення ведення внутрішньогосподарського контролю на підприємстві слід прийняти наступні заходи: розробити функціональні обов'язки і посадові інструкції управлінського персоналу щодо конкретизації їх контрольних функцій, підпорядкованості і розподілу повноважень. Завдяки цьому працівники зможуть виконувати свої функції з позиції здійснення дієвого поточного контролю; оновлювати програмного забезпечення з метою врахування змін діючого законодавства, нормативних вимог; здійснювати періодичну перевірку правильності вводу інформації в програму та формування записів за окремими операціями; забезпечити можливість отримання додаткових консультацій, наприклад з боку зовнішніх практикуючих незалежних аудиторів; поглиблювати методи, які застосовуються підприємством для здійснення функцій СВК.

Аналіз динаміки основних показників за 2015 – 2017 показав, що на ТОВ «МИРА-М» відбувається постійне збільшення прибутку від основної операційної діяльності, при одночасному збільшенні витрат від іншої операційної діяльності. Діяльність ТОВ «МИРА-М» є рентабельною. Однак, оптимізації витрат від іншої операційної діяльності дозволить збільшити прибутковість підприємства в цілому. Аналіз змін в складі і структурі активів свідчить про їх постійне збільшення за

рахунок оборотних активів, які в свою чергу збільшувались за рахунок засобів в розрахунках. При цьому вартість необоротних активів постійно зменшується.

За період з 2016 по 2017 рік підприємство за рахунок уповільнення оборотності оборотних засобів додатково залучило до обороту 102,11 тис. грн.

У сукупності наведені пропозиції сприятимуть удосконаленню організації і методики бухгалтерських операцій із інвестиційною нерухомістю, що дозволяє забезпечити необхідною інформацією відповідних користувачів, а також відображати фінансові результати щодо утримуваних об'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар М.І. Облік і аудит основних засобів: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит»/ М.І. Бондар – К., 2001. - 23 с.
2. Бондар О. До питання оцінки основних засобів підприємства в бухгалтерському обліку / О.Бондар // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 3. – С. 23-28.
3. Богуцька Л. Т. Аналітична оцінка ефективності утримання та використання об'єктів інвестиційної нерухомості суб'єктами господарювання / Л. Т. Богуцька // Економічні науки. – 2012. – Вип. 9(33)1. – С.79–86. – (Серія «Облік і фінанси»). – (0,37 д. а.).
4. Борисюк, О. Бухгалтерський облік основних засобів в умовах реформування податкового законодавства / О. Борисюк // Вісн. Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2011. - № 130. – С. 47–50.
5. Богуцька Л. Т. Економічна сутність та класифікація об'єктів інвестиційної нерухомості / Л. Т. Богуцька // Вісник Львівської комерційної академії. – 2011. – Вип. 35. – С. 45–49 (0,5 д.а.).
6. Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревизія: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-є вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 544 с.
7. Бурденко І.М. Методологічні основи обліку інвестиційної нерухомості// http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/Burdenko_015.pdf
8. Визначення і класифікація основних засобів.- Податки та бухгалтерський облік, № 94, Листопад, 2017.
9. Гордієнко Н.І. Аудит, методика і організація: навчальний посібник / Гордієнко Н.І., Харламова О.В., Карпенко М.Ю. - Харків: ХНАМГ, 2007. - 293 с. (452 с.) Укр.мова. - ((для студентів економічних спеціальностей). У 2 частинах. Частина 2.).

10. Головка Т. В. Проблемні питання визнання та оцінки інвестиційної нерухомості / Т. В. Головка, М. Р. Ліхацька // Фінанси, облік і аудит. – 2013. – Вип. 2. – С. 192–198.
11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV- Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
12. Гуменюк А. Ф. Проблемні аспекти переведення об'єктів основних засобів до складу інвестиційної нерухомості / А. Ф. Гуменюк, В. В. Яцюк – зб. наук. праць / наук. ред. М. І. Бахмата. Подільської державного аграрно-технічного університету. Випуск 17. Том II. Кам'янець-Подільський 2009 р. – 426 с.
13. Зверяков М. І. У пошуках виходу з кризи [Текст] / М. І. Зверяков // Економіка України. — 2013. — № 8(621). — С. 4–21.
14. Зверяков М. І. Перспективи формування нової якості зростання // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 59–74.
15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30 лис. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
16. Інвестиційна нерухомість: облікові моменти -[Електронний ресурс] – Режим доступу: online.dtki.ua/Book/«ДК»%20№22-2013.epub/navPoint-9
17. Інвестиційна нерухомість: тільки за справедливою вартістю?- Бухгалтер 911, № 45, Листопад, 2017– Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr>
18. Інвестиційна нерухомість та новий податок на прибуток.- Податки та бухгалтерський облік, № 17, Лютий, 2015– Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr>
19. Інвестиційна нерухомість у податковому обліку високодохідників.- Бухгалтерський тиждень, № 27-28, Липень, 2016 -[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bn/2016/july/issue-27-28/article-19308>
20. Жминько С.И. Внутренний аудит / Жминько С.И., Швырёва О.И., Сафонова М.Ф. - Ростов н/Д: Феникс, 2008. - 316 с.
21. Кирейцев Г. Як правильно облікувати та продати інвестиційну нерухомість: три числових приклади 59 - [Електронний ресурс] – Режим

доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/Kak-pravilno-uchest-i-prodat-investicionnuyu-nedvizhimost-tri-chislovyx-primera-2>

22. Марчук І.О.. Сучасні підходи до організації контролю інвестиційної нерухомості [Електронний ресурс]/ І.О. Марчук – Режим доступу: <http://ic.faaf.org.ua/pdf/112-suchasni-pidhodi-do-organizacii-kontrolyu-investiciynoi-neruhomosti.pdf>

23. Міронова О. І. Аналіз окремих положень МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість» / О. І. Міронова // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. – 2013. – № 1. – С. 152–154.

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» // IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014.

25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 40 2Інвестиційна нерухомість // www.minfin.gov.ua

26. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: Видання 2015 року в двох частинах/ Пер. з англ. мови О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, – К.: ТОВ «АМЦ АУ “СТАТУС»», 2014. – 1172 с.

27. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.minfin.gov.ua/document

28. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.

29. Наказ Мінстату «Про затвердження типових форм первинного обліку» від 29.12.95 р. № 352. [Електронний ресурс] - <http://zakon2.rada.gov.ua/>

30. Облік основних засобів та інвестиційної нерухомості / Вороная Н., Білова Н., Нестеренко М./ Податки та бухгалтерський облік/ Липень , 2014 /№ 59 - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://goo.gl/TQmTAL#8570>

31. Огійчук М. Ф. Аудит: організація і методика: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і допов./ М.Ф.Огійчук, І.Т. Новіков, І.І. Рагуліна. – К.: Алерта, 2012. – 664с.

32. Павлюк І. Бухгалтерський облік переоцінки основних засобів / І. Павлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 6. – С. 3-10.

33. Пантелєєв В.П. Аудит – Навчальний посібник. – К. «Видавничий дім «Професіонал», 2008.– 400 с.
34. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]: затв. М-вом фінансів України 30 лист. 1999 р.// Законодавство України – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
35. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
36. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» - [Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.minfin.gov.ua/ document/](http://www.minfin.gov.ua/document/)
37. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Мінфіну від 31.12.99 р. № 318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.minfin.gov.ua/ document/](http://www.minfin.gov.ua/document/)
38. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 липня 2000 р. № 181 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
39. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290-[Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.minfin.gov.ua/ document/](http://www.minfin.gov.ua/document/)
40. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, і припинена діяльність» затверджено наказом Міністерства фінансів України № 617 від 07 лис. 2003 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.minfin.gov.ua/ document/](http://www.minfin.gov.ua/document/)
41. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2005 р. № 817[Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.minfin.gov.ua/ document/](http://www.minfin.gov.ua/document/)
42. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» затверджену наказом Міністерства фінансів України № 779 від 02 лип. 2007 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.minfin.gov.ua/ document/](http://www.minfin.gov.ua/document/)

43. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш. Современный экономический словарь. – М.: ИНФРА-М, 1996. – С. 161.
44. Розмислова Н.О Контроль операцій з інвестиційною нерухомістю в умовах предметної цілісності об'єкту - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7539/1/КОНТРОЛЬ>
45. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2004. – 654с.
46. Соколов Б.Н. Внутренний аудит и контроль: организация, методика, практика / Б.Н. Соколов - М.: Издательский Дом «Бухгалтерский учет», 2010. - 272 с.
47. Урбан Н.М. Методика та організація оцінки активів підприємства в обліку та аудиті: дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04/ Наталія Михайлівна. - Тернопіль, 2004. – 215 с.
48. Усач Б.Ф. Організація і методика аудиту: Підручник/ Б.Ф. Усач, З.О. Душко, М.М. Колос. – К.: Знання, 2006. – 295 с.
49. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV- Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
50. Шушлякова О.В Проблемні питання обліку інвестиційної нерухомості// <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7533/1/%D0%9F%D1%80%>
51. Шпак Л. О. Аналіз ефективності використання основних засобів / Л. О. Шпак – [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.ukrreferat.com/>